

# Beleidsplan Sociale Veiligheid SO De Pylar

september 2023



## Kwaliteitsnorm Speciaal onderwijs.

Procescoördinator	Locatie-directeur
Betrokkenen	Locatie-directeur Intern begeleider Gedragsspecialist
Gehanteerde documenten	<ul style="list-style-type: none"><li>• Beleidsplan sociale veiligheid SO de Pylor</li><li>• Protocol Veiligheid SO / VSO de Pylor</li><li>• Protocol Time-out in de klas, Opvang en switch SO de Pylor</li><li>• Methode leefstijl</li></ul>
Evaluatiecyclus	2-jaarlijks.
Laatste evaluatie	September 2023
Inspectie-indicator(en)	VS1 / VS2 / OR2

## Inhoud

Kwaliteitsnorm Speciaal onderwijs. ....	2
VISIE, DOELEN EN UITGANGSPUNTEN .....	4
Inhoud en uitgangspunten /doelstellingen methode Leefstijl: .....	4
Rots en Water .....	6
Pesten .....	7
Aanpak van pesten en sociale onveiligheid.....	7
HET VOORKOMEN VAN PESTEN EN SOCIALE ONVEILIGHEID .....	8
Uitdragen van een positieve sociale en morele norm .....	8
De klas en school: een gemeenschap.....	8
Investeren in de relatie met de leerlingen .....	8
Leerlingen worden medeverantwoordelijk .....	9
Opstokers.....	9
Een grondwet: basisregels in de school .....	10
Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken .....	10
Aanleren en handhaven van gedragsregels .....	11
Toezicht bij ons op school.....	13
INGRIJPEN BIJ PLAGEN .....	15
DIGITAAL PESTEN.....	17
Cyberpesten .....	17
HERSTELGESPREKKEN.....	21
SCHORSING EN VERWIJDERING. ....	22
ANTI-PEST-COÖRDINATOR.....	23
OUDERS BETREKKEN BIJ HET VEILIGHEIDSBELEID.....	24
BIJLAGEN. ....	25
Het verschil tussen plagen en pesten.....	25
Het sociogram.....	31
Tips voor kinderen om digitaal pesten te voorkomen. ....	32
Evaluatie (Kwaliteitsnorm Speciaal Onderwijs).....	34
Mei 2018.....	34
Maart 2021.....	34
September 2023.....	34

# **VISIE, DOELEN EN UITGANGSPUNTEN**

## De methode Leefstijl en Rots en Water als preventief kader

### Waarom Leefstijl?

Sinds schooljaar 2018-2019 wordt de nieuwe methode Leefstijl voor sociaal emotionele ontwikkeling gehanteerd binnen de SO-afdeling

De intern begeleider is opgeleid tot Leefstijlcoördinator.

De werkgroep gedrag heeft een ondersteunende rol.

Bij de implementatie van de methode Leefstijl wordt aandacht besteed aan de visualisatie,

Er is gekozen voor de methode Leefstijl omdat de methode past binnen de missie en visie van de SO-afdeling. De methode Leefstijl sluit tevens aan op de afdeling VSO De Pylar. Deze afdeling heeft in schooljaar 2017-2018 Leefstijl VO ingevoerd. Op deze wijze is de doorgaande lijn van SO naar VSO gewaarborgd. De methode Leefstijl is tevens te gebruiken naast het leerling- en onderwijsvolgsysteem Viseon.

### **Inhoud en uitgangspunten /doelstellingen methode Leefstijl:**

De algemene doelstelling van Leefstijl is het bevorderen dat jongeren opgroeien tot zelfstandige, sociaal vaardige en betrokken mensen.

Leefstijl sluit zowel bij de leergebiedspecifieke kerndoelen als bij de leergebiedoverstijgende kerndoelen voor het primair onderwijs aan. Tevens komen de leerlingen in aanraking met een groot aantal onderwerpen die een actief burgerschap en de sociale interactie bevorderen. Ook media-educatie speelt een belangrijke rol binnen Leefstijl.

Leefstijl biedt vaardigheden en uitgangspunten die zijn weergegeven binnen het driecirkelmodel. Het driecirkelmodel geeft de onderlinge relatie weer tussen verschillende vaardigheden, inhoud en thema's van Leefstijl, die bedoeld zijn om leerlingen te stimuleren tot verantwoordelijk en sociaal gedrag. De thema's in de binnencirkel zijn meer fundamenteel dan de specifieke sociale vaardigheden in de buitencirkels.

Binnencirkel: basisaspecten van sociaal gedrag

- Zelfvertrouwen, positief realistisch zelfbeeld
- Emotionele intelligentie; kunnen aanvoelen, begrijpen en omgaan met gevoelens van jezelf en anderen.
- Waarden die opbouwend sociaal gedrag vorm geven: respect voor zichzelf, de anderen, natuur en cultuur, hulpvaardigheid, onbaatzuchtigheid.

Tussencirkel: "sociale intelligentie"

De basisregels voor een effectieve communicatie:

- Luisteren
- Spreken
- Nee zegen
- Assertief zijn
- Zicht hebben op verschillende niveaus in communicatie
- Zich kunnen verontschuldigen
- Ik-boodschappen effectief kunnen gebruiken.

Buiten cirkel:

In de buitencirkel staan de meer complexe sociale vaardigheden zoals: relaties aangaan en onderhouden, samenwerken, omgaan met verlies, leiding geven, doelen bereiken, omgaan met verschillen, mediation, feedback geven en ontvangen, onderhandelen, conflicten oplossen, spreken en presenteren, keuzes maken en geschreven communicatie. Een voorwaarde om deze en andere specifieke doelgerichte communicatievaardigheden vaardigheden waarbij mensen goed te kunnen uitvoeren, is het kunnen toepassen van de aspecten uit de binnencirkels. Kortom, de vaardigheden beïnvloeden elkaar.

Deze vaardigheden worden per schooljaar geconcretiseerd in de volgende zes thema's:

- De groep, dat zijn wij! (over sfeer in de groep)
- Praten en luisteren (over communicatie)
- Ken je dat gevoel? (over gevoelens)
- Ik vertrouw op mij (over zelfvertrouwen)
- Iedereen anders, allemaal gelijk (over diversiteit)
- Lekker gezond (over gezondheidsvaardigheden)

De gehele school werkt gelijktijdig aan hetzelfde thema. Leefstijl behandelt dus de thema's op aangepaste wijze voor elk leerjaar. Ieder thema bestaat uit vier lessen. Voor een thema kan zes weken de tijd genomen worden.

Leren binnen de methode Leefstijl is leren door te doen, door ervaringen op te doen en begrip te vormen. De leerlingen oefenen actief allerlei vaardigheden. Het leren is het resultaat van het doorlopen van alle vier de fasen: doen-reflecteren-begripsvorming-experimenteren/toetsen in de praktijk. Deze aanpak is gebaseerd op de leertheorie van Kolb. Twee aspecten spelen een belangrijke rol bij dit ervaringsgericht leren: de wijze waarop het groepsproces zich ontwikkelt en de mate waarin sprake is van een veilige leeromgeving.

## Rots en Water

Naast de methode Leefstijl, maken wij gebruik van de Rots en Water training.

Rots en Water is een psycho-fysieke sociale competentietraining.

Deze weerbaarheidstraining is voornamelijk geschikt voor leerlingen die moeite hebben om voor zichzelf op te komen en hun grenzen aan te geven en voor leerlingen die snel hun zelfbeheersing verliezen. Rots en Water is een fysieke training die zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen biedt. Dit zijn dan ook de drie bouwstenen van de training. De leerlingen leren letterlijk stevig op hun benen te staan.

De Rots staat voor onafhankelijkheid. De leerlingen leren dat zij baas kunnen zijn over hun lichaam, emoties en denken. Ze leren zich rustiger en zekerder te voelen.

Het Water staat voor het open kunnen en willen stellen naar, en verbinden met anderen en de buitenwereld.

Belangrijk bij zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen zijn goede sociale vaardigheden en inlevingsvermogen. Respect naar elkaar heeft een centrale rol binnen de Rots en Water training.

Soms zorgt lichamelijke onrust voor onrust in het hoofd waardoor er niet meer helder nagedacht kan worden. Rots en Water leert de leerlingen aandacht te geven voor wat hun lichaam hen vertelt en een keuze te maken hoe ze daarmee omgaan: Als een Rots (eigen mogelijkheden en persoonlijke weg) of als Water (verbondenheid met de ander). Voor zowel de Rots als voor het Water zijn er fysieke, mentale en sociale oefeningen in de training.

De leerlingen uit de P1 en P2 groepen volgen dit schooljaar wekelijks de Rots en Water training. Tijdens de les worden momenten van fysieke actie en ervaringen afgewisseld met momenten van zelfreflectie en kringgesprekken. De Rots en Water les duurt tussen de 30 en 45 minuten.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving. Onze school dient ook een school te zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

## Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag / agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontaardt een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelykbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen en wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

### Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van Leefstijl (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen.

## **HET VOORKOMEN VAN PESTEN EN SOCIALE ONVEILIGHEID**

Zoals we hiervoor al aangaven leggen we met het programma van SOVA, Goed Gedaan en Sociale Vaardigheidstraining het fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van de programma's, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

### **Uitdragen van een positieve sociale en morele norm**

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen.

Dit doen we onder andere door:

- de omgangsafspraken hangen zichtbaar in de school;
- directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- aanwezigheid van de directeur bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.

### **De klas en school: een gemeenschap**

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle groepen.

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Soms gebeurt dit plenair bij een viering, maar soms gaat de leerkracht even de klassen rond. Kinderen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld.

### **Investeren in de relatie met de leerlingen**

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het er toe doet (Visie: Je bent goed zoals je bent), dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Zo verwelkomen wij iedere leerling 's ochtends persoonlijk bij binnenkomst van de school (door directie en/of I.B.) en in de klas (door de leerling bij naam een goedemorgen te wensen). Daarnaast zorgen alle leerkrachten ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd. Deze zogenaamde "Kindgesprekken" vinden minimaal 1x per jaar plaats.



Het voeren van kindgesprekken is om verschillende redenen de moeite waard:

- Het levert nieuwe informatie op voor de leerkracht.
- Een gesprek is waardevol voor de relatie met de leerling.
- De competentiebeleving van de leerling wordt positief beïnvloed, wanneer de leerling in een gesprek betrokken wordt bij het inzetten van zijn kwaliteiten.
- De autonomie wordt vergroot, wanneer de leerkracht in het gesprek ruimte geeft aan de leerling om zijn eigen leerproces te sturen (Aanen & Bulterman, 2013).
- Kindgesprekken kunnen daarmee ook bijdragen aan welbevinden en betrokkenheid.

Een andere manier van investeren in de relatie met de leerlingen is het huisbezoek dat de leerkracht bij al hun leerlingen inplant. Het streven is dat voor de herfstvakantie een huisbezoek heeft plaatsgevonden, waarin de leerkracht met leerling en ouders op een informele manier in gesprek gaat.

### **Leerlingen worden medeverantwoordelijk**

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo gaan wij in het schooljaar 2021-2022 werken met een kinderpanel waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hun aangaan. Ook laten we oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

### **Opstekers**

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hier toe te komen is het geven van ‘opstekers’, of complimenten.

Kinderen (niet alleen kinderen, dat geldt helaas ook voor ons volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. Middels Leefstijl en Sociale Vaardigheidstraining leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opsteker’. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het er toe doet dat ze er zijn.

## Een grondwet: basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een **grondwet**: een set **basisregels** die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. SOVA en Goed Gedaan bieden hiervoor een expliciet pedagogisch kader.

### ONZE GRONDWET LUIDT:

- ✓ Veiligheid: *iedereen vindt het fijn op school*
- ✓ Respect: *iedereen hoort erbij*
- ✓ Verantwoordelijkheid: *wij zorgen goed voor alles en iedereen*

### Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste week van het nieuwe schooljaar de grondwet in de groep aan alle kinderen en ouders (Ouderavond). Zo wordt meteen aan het begin van het schooljaar de trend gezet: 'Zo doen we het hier op school!'

Om kinderen duidelijk te maken om welk gedrag het gaat bij de regels, demonstreren leerkrachten en kinderen in de groep gedrag dat wel en niet bij de regels hoort. Zo worden de omgangsregels met elkaar gevuld en snapt iedereen wat er met de regels wordt bedoeld. De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Deze regels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes. Deze **basisregels** vormen een soort 'kapstok' waaraan de **groepsregels** worden 'opgehangen'. In de lessen van S.E.O. wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs-)afspraken. Aan het begin van het jaar maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke **groepsregels** er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de grondwet op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de grondwet. 'De grondwet geldt voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!' Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen **omgangsafspraken** gemaakt. en op een afsprakenkaart vastgelegd.

Een paar belangrijke aanbevelingen rondom het werken met de afsprakenkaart:

- Nodig leerlingen bij het formuleren van afspraken uit om dit te doen volgens dezelfde principes als bij de basisregels voor de grondwet:
  - geformuleerd in termen van 'wij' in plaats van 'je'
  - zo kort mogelijke zinnen anders zijn ze niet te onthouden
  - gebruikmakend van werkwoorden waardoor er meteen een actie/gedrag in te herkennen is
  - eenduidig geformuleerd (door iedereen op dezelfde manier te interpreteren)
  - positief gesteld; termen als 'niet' en 'nooit' worden zo veel mogelijk vermeden
  - een duidelijke gedragsverwachting omvattend

- Maak kinderen erop attent dat er geen afspraken gemaakt hoeven te worden waar al regels over zijn.
- Het gaat vooral om afspraken die kinderen belangrijk vinden, bovenop de regels die al gelden in de groep en in de school.

## Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden **aangeleerd**. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het **handhaven** van regels vraagt ook iets aan **gedrag van de leerkracht** (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

### Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- **Relatie:** we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')

- **Autonomie:** We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- **Competentie:** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinnvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort. Mocht een leerling niet tot reflectie komen in de klas (al dan niet in de time-out-hoek) dan kan ervoor gekozen worden om een leerling naar de opvang te sturen met een assistente of onder toezicht van een CvdB-lid. Hier kan de leerling in rust (en uit de situatie) reflecteren.

## Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken gebeurtenissen:

- Bij het op- en afgaan (Leerlingenvervoer taxibusjes) van het schoolplein worden de leerlingen opgevangen door onze locatiedirecteur. Locatiedirecteur begroet de leerlingen persoonlijk.
- Problemen en conflicten vanuit de taxi worden zo vaak al ondervangen en/of kunnen worden doorgegeven aan de leerkracht van de betreffende leerling(en).
- Op het schoolplein en bij de fietsenstalling hangen camera's zodat incidenten altijd bekeken en zo nodig doorgegeven kunnen worden.
- Leerlingen houden zich zo kort als mogelijk op in de fietsenstalling. Het wachten op medeleerlingen in de fietsenstalling is niet toegestaan. Fietsen worden in het daarvoor bedoelde fietsenrek gestald. De locatiedirecteur heeft vanuit de taxistandplaatsen zicht op de fietsenstalling.
- Ook in de school hangen camera's zodat bijvoorbeeld de trappenhuizen ook steeds in beeld zijn.
- Bij het lopen over de gangen / in het trappenhuis houden wij altijd rechts, zodat tegenliggers makkelijk langs kunnen.
- Van school naar de gymzaal loopt de leerkracht altijd met zijn groep mee. De poorten rondom school zijn altijd afgesloten zodat er niemand ongewenst in- of uit kan.
- Mag een leerling tussendoor een boodschap doen, bijvoorbeeld naar de receptie of conciërge gaan, dan krijgt de leerling een briefje mee ter bevestiging dat hij/zij toestemming heeft om zich door de school te begeven.
- Komt een leerling te laat op school, dan krijgt hij/zij een te laat briefje mee zodat hij/zij kan aantonen waarom hij/zij door de school loopt.
- Iedere klas heeft zijn eigen toilet, direct naast de klas, zodat onnodig lopen voorkomen kan worden. Op het moment dat het toilet bezet is, wordt er in de klas gewacht
- Als een leerling naar het toilet moet, wordt dit aangegeven op een "wc-schijf" (of een variant hierop) zodat er toezicht is op het gebruik, en het schoon achterlaten van het toilet.
- Tijdens pauzes lopen we per groep met de groepsleerkracht en onderwijsassistent naar de buitendeur. Buiten is er altijd toezicht in de vorm van minimaal twee leerkrachten (per unit). Conflicten worden direct na de pauze besproken met de betreffende groepsleerkracht van de leerling.
- Leerkrachten stellen zich tijdens pauze-toezicht strategisch op (maximaal overzicht)

en hebben regelmatig oogcontact met elkaar, om zo preventief leerlingen te kunnen volgen / begeleiden.

- Fysieke agressie betekent de daaropvolgende pauze binnenblijven met zinvol strafwerk en onder toezicht van een groepsleerkracht, onderwijsassistente of CVB-lid. Het incident wordt door de groepsleerkracht van de betreffende leerling in Eduscope gezet en gemaild naar CVB. Er vindt op de dag zelf een terugkoppeling plaats met het thuisfront, zodat ouders op de hoogte zijn van alle incidenten betreffende hun zoon/dochter.
- Herhaaldelijk fysieke of buitensporige agressie leidt tot het inschakelen van de wijkagent en/of pedagogische verwijdering of schorsing. Een pedagogische verwijdering gaat altijd gepaard met een terugkomgesprek met ouders op de dag dat de leerling weer mag starten op school. Dit gesprek vindt plaats voordat de leerling naar de groep gaat.
- Toezicht op medicatie: voor leerlingen die op school medicatie verstrekt krijgen door de leerkracht is te allen tijde een door ouders ondertekend medicatieprotocol aanwezig. Hierin geven ouders toestemming aan de leerkracht om de medicatie te verstrekken (onder eindverantwoordelijkheid van ouders zelf). Medicatie is opgeslagen in een afgesloten kast.

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op ons op school vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind er toe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.
- De locatieleider staat bij de ingang van de school (plein 1) als deze open gaat en verwelkomt elk kind persoonlijk.
- De ouders worden aangekeken en gedag gezegd.
- Ook de leerkrachten verwelkomen de kinderen persoonlijk.
- Alle professionals hebben een vaste plek bij het in- en uitgaan van de school. Zij houden daarbij ook goed zicht op de trappen en gangen.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaarcomers. Hier zijn afspraken over gemaakt.
- Aan het eind van iedere schooldag, loopt de leerkracht mee naar de poort en gebruikt deze gelegenheid om contact te maken met ouders en / of zorgen ervoor dat de leerling op een correcte manier in de taxi stapt.

Bij gymnastiek

- We lopen op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de school.
- In de kleedkamers gedragen we ons volgens duidelijk afgesproken regels.
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen (Indien van toepassing).
- Conflicten lossen we met elkaar op.

Op de gang

- We lopen op een afgesproken manier op de gang.
- We gaan via afgesproken routes naar onze groep.
- We zorgen voor rust op de gang, zodat anderen in alle rust kunnen werken.
- We houden voor elkaar de deur open.
- We lopen rechts op een trap, zodat iedereen veilig van de trap kan gebruik maken.

Tijdens een voorstelling

- We hebben duidelijke regels voor ons gedrag bij een voorstelling en leven die na.
- We bespreken vooraf met elkaar, wat er van ons verwacht wordt.
- We blijven als groep bij elkaar.
- We reageren direct op aanwijzingen van alle begeleiders.

## INGRIJPEN BIJ PLAGEN

We zijn attent op **plaagsituaties** in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een CVB-lid in die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken.

INGRIJPEN BIJ PESTEN: DE OPLOSSINGSGERICHTE PESTAANPAK (OPA).

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven. Maar soms is er meer nodig. In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak die bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of CVB-lid) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 2 tot 4 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes. We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.

2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.



## DIGITAAL PESTEN.

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot *digitaal* burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren. Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil. We besteden vanaf Unit 3 geregeld aandacht aan online communiceren.

### Afspraken m.b.t. mobiele telefoons op school.

- Het gebruik van mobiele telecommunicatieapparatuur (telefoon, tablet, laptop, smartwatch) in de les is in principe niet toegestaan. Dat betekent dat het mobieltje uit staat of op stil en in de schooltas of in de broekzak opgeborgen is. Je mobieltje is dus onzichtbaar en onhoorbaar.
- Alleen als de docent in de les expliciet toestemming geeft wanneer en waarvoor het mobieltje gebruikt mag worden, zijn mobieltjes toegestaan. De docent is dus diegene die bepaalt of en hoe de leerling zijn mobieltje in de les mag gebruiken.
- Het maken van foto's of filmpjes van medeleerlingen, docenten of lessituaties is verboden, tenzij hier expliciet toestemming voor is gegeven.

### **Cyberpesten**

Cyberpesten is een onderdeel van traditioneel pesten. Helaas is het een probleem waar we steeds meer mee te maken krijgen. Het is belangrijk om digitaal pesten (cyberpesten) te voorkomen of te verhelpen. Er zijn vele vormen van cyberpesten: anonieme berichten versturen via SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping, en het versturen van een e-mailbom. Pesten heeft effect op het schoolklimaat. Mocht uw kind hiermee in aanraking komen dan vinden wij het van belang dat wij in het kader van educatief partnerschap elkaar op de hoogte brengen.

Cyberpesten is strafbaar Er zijn verschillende vormen van cyberpesten die strafbaar zijn. Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Evenals wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie (wijkagent) worden ingeschakeld.

### **Aanpak**

- Geef steun en luister naar het slachtoffer.
- Adviseer de leerling (en ouder/verzorger) bewijslast te verzamelen / berichten te bewaren en op te slaan.
- Probeer de dader te achterhalen via systeembeheerder (ICT-coördinator De Pylor) en slachtoffer.
- Bespreek het met de vertrouwenspersoon van De Pylor.
- Spreek de pesters aan.
- Voer eventueel een klassengesprek.
- Neem contact met de ouders op.
- Probeer de dader op te sporen. Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken vanaf welke computer op school het bericht is verzonden. Vanzelfsprekend is dan wel (technische) ondersteuning van een ICT-coördinator, systeembeheerder, en/of externe beheerder voor nodig.
- Ga na wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd. Soms is het niet mogelijk een dader te achterhalen en zit er niets anders op dan het effect te minimaliseren. Dat kan het beste door het slachtoffer op het hart te drukken niet te reageren op haat mail of andere ongewenste berichten.

### **Gedragsafspraken met de kinderen op ICT gebied**

- Geef nooit persoonlijke informatie door op Internet, zoals namen, adressen en telefoonnummers, zonder toestemming van de leerkracht.
- Vertel het je leraar meteen als je informatie tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat dat niet hoort. Houd je je aan de afspraken, dan is het niet jouw schuld dat je zulke informatie tegenkomt.
- Leg nooit verdere contacten met iemand zonder toestemming van je leraar.
- Verstuur bij e-mail berichten nooit foto's van jezelf of van anderen zonder toestemming van je leraar.
- Beantwoord nooit e-mail waarbij je je niet prettig voelt of waar dingen in staan waarvan je weet dat dat niet hoort. Het is niet jouw schuld dat je zulke berichten krijgt.
- Verstuur ook zelf dergelijke mailtjes niet.
- Spreek van tevoren met je leraar af wat je op internet wilt gaan doen.

*Ik mag wel:*

- *Het internet gebruiken voor het raadplegen van bronnen, zoeken naar informatie en het spelen van games, dit moet wel te maken hebben met school. Overige redenen zal ik altijd eerst overleggen met mijn leerkracht.*
- *Printen wat echt noodzakelijk is en alleen met toestemming van een leerkracht.*
- *Iets downloaden wat echt noodzakelijk is en alleen met toestemming van een leerkracht.*

*Ik mag niet:*

- *Op de computer tijd besteden aan zaken die niets te maken hebben met de school.*
- *Op de computers buiten schooltijd als ik geen toestemming heb van een leerkracht.*
- *Bij het surfen op internet bewust op zoekwoorden zoeken die te maken hebben met*
- *grof taalgebruik, agressie, seks en discriminatie.*
- *Op school voor, onder of na schooltijd chatten of andere vormen van social media gebruiken (denk aan Facebook / Instagram / enz.).*
- *Op internet zonder dat ik van tevoren afspreek met mijn leerkracht wat ik op internet wil gaan doen.*
- *Op websites komen waarvoor ingelogd moet worden tenzij ik voor die website toestemming heb van een leerkracht.*

### **Afspraken met de leerkrachten op ICT gebied**

- Internet wordt gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden.
- Sites die wij kinderen willen laten gebruiken worden eerst door de leerkracht bekeken.
- Er worden geen sites bekeken die niet aan onze fatsoensnormen voldoen.
- Er wordt aan de kinderen uitgelegd waarom zij bepaalde sites wel of niet mogen bekijken.
- De leerkracht draagt zorg voor een omgeving waarin kinderen open kunnen vertellen wanneer zij op een ongewenste, onbedoelde site komen. Het is meestal immers niet hun schuld.
- Regels en wetten met betrekking tot copyright worden in acht genomen.
- Informatie die terug te voeren is op leerlingen mag niet op het openbare deel van het net terechtkomen.
- Namen in combinatie met foto's van kinderen worden niet op het net gepubliceerd. In voorkomende gevallen alleen met toestemming van de ouders. Ook voor het publiceren van individuele foto's wordt eerst toestemming gevraagd.
- Voor e-mail geldt ook het briefgeheim, maar op grond van hun pedagogische verantwoordelijkheid mogen de leerkrachten e-mail van leerlingen bekijken.

### **Lessuggesties rondom digitaal communiceren en pesten**

In de lessen van groep 6/7/8 zijn al enkele lessen opgenomen over online communiceren. Gezien het feit dat kinderen steeds jonger online zijn, zijn in de handleiding per jaargroep extra activiteiten ingevoegd, die de leerkracht vanaf groep 6 kan gebruiken in het kader van digitaal burgerschap (online communiceren en pesten), afhankelijk van wat er nodig is, kan de leerkracht zelf bepalen of de lessen preventief worden ingezet of curatief.

De activiteiten hebben de volgende doelen:

- leerlingen bewust te maken van de risico's die sociale media met zich meebrengen;
- leerlingen te leren hoe ze online respectvol met elkaar kunnen omgaan;
- leerlingen te leren hoe ze kunnen reageren als ze last hebben van digitaal pesten;
- leerlingen te leren hoe ze kunnen reageren als iemand anders digitaal gepest wordt;
- heldere afspraken te maken met uw groep over het gebruik van sociale media.

Maak afhankelijk van uw groep zelf keuzes uit de activiteiten. U kunt ervoor kiezen meerdere activiteiten te combineren tot één les, waarbij u zelf de agenda bepaalt en een binnenkomer en afsluiter kiest.

## **HERSTELGESPREKKEN.**

De hiervoor beschreven 'Oplossingsgerichte Pest Aanpak' is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

## **SCHORSING EN VERWIJDERING.**

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst in een koppelklas en / of bij de locatiedirecteur / intern begeleider / Orthopedagoge.
- De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld door middel van een gesprek op dezelfde dag of de volgende dag als de leerling weer in de groep welkom is. De leerkracht én locatiedirecteur bespreken met de leerling (en ouder/verzorger) hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er wederom een gesprek tussen school en ouders / verzorgers). Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen en / of de volgende dag thuis te houden (pedagogische schorsing). Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken en wordt de Inspectie van Onderwijs en het schoolbestuur Innovo op de hoogte gesteld van de schorsing. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

## **ANTI-PEST-COÖRDINATOR.**

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming.

De taken van een 'antipestcoördinator' zijn op onze school opgenomen in de taken van de voorzitter van de werkgroep Gedrag. De taakomschrijving van 'antipestcoördinator' ziet er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap binnen het curriculum en het sociaalpedagogische klimaat van de school.
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen mede in het kader van de wet BiO1.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied.
- Bij directie adviseren, naar aanleiding van de evaluatie Leefstijl, Sociale Vaardigheidstraining, bij het bieden van een passend onderwijsaanbod op het vakgebied.
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen.
- Veiligheidsbeleid agenderen in de teamvergaderingen.
- Inscholen en coachen nieuwe leerkrachten.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom Leefstijl en Sociale Vaardigheidstraining in combinatie met het veiligheidsbeleid.
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over het veiligheidsbeleid.
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van 'afspraken' in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.

---

1 Op 1 augustus 2006 is de Wet op de beroepen in het onderwijs (wet BIO) van kracht geworden. Sindsdien wordt er van scholen(gemeenschappen) geëist dat er een bekwaamheidsdossier wordt bijgehouden van iedere leerkracht, intern begeleider of onderwijsondersteuner die werkzaam is in het primair of voortgezet onderwijs.

## **OUDERS BETREKKEN BIJ HET VEILIGHEIDSBELEID.**

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders heel serieus daarin.

Om er voor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan. Door middel van nieuwsbrieven maar ook door het onderwerp op de agenda te zetten tijdens ouderavonden, willen wij de discussie levendig houden en de betrokkenheid van ouders groot. Tevens is dit onderwerp een jaarlijks bespreekpunt binnen de oudercommissie van de afdeling.

Ook is het onderwerp veiligheid, onderdeel van de 2-jaarlijkse enquête (B&T) die onder ouders, partners, onderwijzend- en ondersteunend personeel, directie en leerlingen gehouden wordt.

Ouders krijgen tevens door middel van 'ISY' informatie betreffende de blokken / lessen van Leefstijl en Sociale Vaardigheidstraining die op dat moment in de klas aangeboden worden. Zo worden ouders betrokken bij het onderwerp en kunnen ze thuis met hun kind in gesprek gaan over het onderwerp. Zo vormen school – ouders – kind één geheel.



# BIJLAGEN.

Achtergrondinformatie.

[www.pestweb.nl](http://www.pestweb.nl)

## Het verschil tussen plagen en pesten

### **Plagen**

Plagen kan zowel fysiek als verbaal gebeuren. Lichamelijke plagerijen kunnen onder andere bestaan uit "plaagstootjes" met de vuisten, speels aan de haren of vlechten trekken ("meisjes plagen, kusjes vragen"), of iemand een poets bakken door bijvoorbeeld een "scheetkussen" op zijn of haar stoel te leggen. Psychologisch kan men iemand plagen door hem/haar op een vriendelijke manier voor de gek te houden, of door een grap over die persoon te maken. Vaak zullen beide partijen om de grap kunnen lachen en dat maakt de partijen gelijkwaardig. Soms wordt het plagen echter niet gewaardeerd en ontstaat er een conflict of ruzie. Ook kan het plagen overgaan in voortdurende treiterijen waartegen de ander zich niet kan of durft te verweren. In dit geval spreken we van pesten.

### **Pesten**

Bij pesten kennen we drie partijen, de pester(s), meeloper(s) (ook bemoeiallen en ophitsers) en de gepeste(n). Plagen en pesten verschillen fundamenteel, in die zin dat er bij plagen nog gelijkwaardigheid bestaat tussen de kinderen en bij pesten niet meer. Waar plagen op een gegeven moment ophoudt, gaat pesten (vaak eindeloos) door, voortdurend gericht tegen dezelfde persoon of groep. Met de term pesten wordt het gedrag bedoeld waarin één persoon regelmatig het slachtoffer is van kleine grapjes en plagerijen van anderen. Dit kan variëren van woordgrapjes tot structureel geweld.

Pesten is structureel en brengt het slachtoffer tot wanhoop. Pesten is een universeel, een niet cultuurgebonden verschijnsel.

Pesten kan verbaal, fysiek of elektronisch van aard zijn. De laatste vorm noemen we ook wel cyberpesten. Het gepeste kind heeft vaak een negatief zelfbeeld en is weinig weerbaar.

Kenmerken van een pester

- Een pester is vaak lichamelijk sterker dan zijn slachtoffer.
- Hij doet graag stoer en wil op die manier indruk maken op anderen.
- Hij wil macht hebben over zijn slachtoffer.
- Een pestkop kan bij tegenwerking heel agressief reageren en vindt dit gedrag ook heel normaal.
- Hij beschouwt zijn slachtoffer als waardeloos, maar heeft wel een hoge dunk van zichzelf.
- Is vaak een populair individu, een haantje-de-voorste.
- Heeft een grote mond.
- Is ouder en rijper.
- Kan zich niet inleven in de gevoelens van anderen.

- Is agressiever dan de andere kinderen, staat positief tegenover geweld.
- Het pestgedrag dient als afleiding voor de eigen problemen, het slachtoffer doet dienst als uitlaatklep voor de eigen frustraties.
- Is extravert en impulsief.
- Komt voor eigen mening uit.
- Is eigenlijk minder zeker dan hij of zij lijkt.
- Heeft de neiging om te domineren.
- Heeft moeite met grenzen en regels.
- Schat situaties en gevolgen van gedragingen verkeerd of helemaal niet in.
- Kan moeilijk met stress en spanning omgaan.
- Is soms zelf slachtoffer in een andere situatie.
- Laat zich omringen door meelopers of gelijkgezinden, wiens hulp hij of zij nodig heeft.
- Durft gemakkelijker te protesteren bij de leerkracht wanneer hem of haar iets niet aanstaat.
- Is een slechte verliezer en geen sportieve speler.
- Wil populair zijn en gezag afdwingen.

#### Kenmerken van de gepeste

- Een gepest kind ziet zichzelf vaak als onaantrekkelijk, minderwaardig en/of heeft een negatief zelfbeeld.
- Een gepest kind heeft over het algemeen weinig vrienden, is dus vaker eenzaam.
- Hij/zij trekt zich terug van alle anderen, is in zichzelf gekeerd en onzeker in sociale contacten.
- Weinig weerbaar.
- Veel gepeste kinderen voelen zich angstig en onzeker.
- Ze zijn erg gevoelig en gaan vaak huilen als ze worden aangevallen.
- Keert zich bij pesten in zichzelf en/of reageert niet of overdreven en wordt kwaad.
- Staat afkerig tegenover geweld, en weet niet hoe hiermee en met conflicten of agressief taalgebruik om te gaan.
- Is fysiek zwakker dan de meeste kinderen.
- Is angstiger dan de meeste kinderen.
- Vertoont "afwijkingen" t.a.v. de groepsnorm (andere kleren, slecht in sport, houdt van klassieke muziek,...)
- Reageert niet efficiënt onder druk ( klikken, huilen, vleien, omkopen,...)
- Heeft meestal een pestverleden.
- Uiterlijke kenmerken zijn niet de hoofdoorzaak.
- Heeft weinig speelkameraadjes en wordt vaak als laatste gekozen bij het vormen van groepen.
- Bang voor represaillemaatregelen.
- Zoekt het gezelschap van de leerkracht op om bescherming te krijgen
- Is vaker afwezig.
- Zijn/haar kleren zijn beschadigd, spulletjes zijn vaak vernield of gestolen.
- Probeert zichzelf weg te stoppen en zo min mogelijk op te vallen.
- Schaamt zich, durft niet praten over het gepest worden .

## Kenmerken van meelopers

- Zijn bang om zelf het slachtoffer te worden.
- Ze hopen door pestgedrag te vertonen populair te worden in de groep.
- Ze nemen niet het initiatief tot pesten, maar gaan wel meedoen.
- Voelen zich minder schuldig, omdat ze niet de enigen zijn die meelopen/meepesten.
- Niets doen om het pesten te stoppen/voorkomen.

## Signalen, die wijzen op pestgedrag

De signalen komen soms overeen met de kenmerken en zijn onder meer: altijd de bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen, zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot, een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven, briefjes doorgeven, beledigen, opmerkingen maken over kleding, isoleren, buiten school opwachten, slaan of schoppen, op weg naar huis achterna rijden, naar het huis van het slachtoffer gaan, bezittingen afpakken, schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Signalen komen soms overeen met de kenmerken.

## Signalen die de gepeste uitzendt

- Niet meer naar school willen, uitvluchten verzinnen.
- Niets meer vertellen over school.
- Geen klasgenoten mee naar huis nemen, niet uitgenodigd worden op feestjes, vaak alleen staan op de speelplaats.
- Slechte prestaties leveren.
- Slaapproblemen, nachtmerries.
- Concentratieproblemen.
- Sombor, futloos of teruggetrokken gedrag.
- Lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn of buikpijn, moeheid.
- Blauwe plekken.
- Beschadigde of kwijtgeraakte spullen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het precies op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg.

## Signalen die de pester uitzendt

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren. Dit kan ontstaan door slachtoffers die zich verdedigd hebben.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, ze wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het kind verdraagt het minder goed om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als het positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in geval van onbewaakte momenten.

## Signalen die de meeloper uitzendt

- Geeft de pester het gevoel dat pestgedrag geaccepteerd. Hij geeft de gepeste het gevoel dat een hele groep hem wil pasten.

## Begeleiding

### Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of "ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen". Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

## Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school. Wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; oorzaak van het pesten achterhalen.
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts; GGD.
- Praten met de ouders van de pester(s).

## Adviezen aan ouders

### Aan ouders van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

### Aan ouders van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Aan alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

## Het sociogram

Om de sociale verbindingen in een klas in kaart te brengen, kunnen wij werken met een systeem dat sociogrammen maakt vanuit een viertal vragen. Dit systeem heet Sociogram! Hierdoor ben je als leerkracht op de hoogte van kinderen die buiten de groep vallen of er buiten dreigen te vallen. Het is dan ook aan te raden om dit sociogram meerdere keren per jaar af te nemen.

Een sociogram maakt het mogelijk sociale verbindingen en relaties, die in een groep of klas spelen, zichtbaar te maken. Heldere rapportages geven de aantrekking en afstoting tussen de kinderen in de klas weer.

Wie zijn populair in de groep, wie vallen buiten de groep? Een sociogram geeft inzicht in de groepsstructuur van een klas op grond van gerichte vragen. Het systeem tekent zelf het sociogram. Er komt geen handwerk meer aan te pas!

Het resultaat is een overzichtelijk beeld van de relaties en interacties in de klas. Op basis van de weergegeven patronen kan de leraar of groepsleider de groepsdynamiek beïnvloeden en over langere tijd zien of de invloed heeft gewerkt.

### *Gebruiksaanwijzing digitaal sociogram.*

- Als leerkracht maak je een account aan bij [www.sometics.com/nl/sociogram](http://www.sometics.com/nl/sociogram). Je krijgt dan een eigen wachtwoord toegestuurd op je e-mail.
- Als je de groep voor de eerste keer aanmeldt, dien je een nieuwe klas aan te maken. Klik dus op: Maak een nieuwe klas aan. Vul hier de namen en het geslacht van alle kinderen in.
- Als je klas compleet is ingebracht, klik je op de knop: Hoofdmenu
- Daar klik je op: Maak nieuwe test aan. Het enige wat je hoeft te doen, is de test een naam te geven. En klik dan op: Opslaan.
- Vervolgens kom je weer terug in het hoofdmenu en klik je op: Test afnemen. Je kunt dan aanklikken welke test je wilt afnemen.
- Nu komt het gedeelte dat de kinderen zelfstandig kunnen invullen. Ze krijgen namelijk ieder 4 vragen. Twee over spelen en twee over werken. Na iedere vragenlijst klikt het kind op: Opslaan.
- Belangrijk: Zet kinderen buiten de groep en apart als ze deze test invullen, zo krijg je de eerlijkste resultaten!!
- Nu alles is ingevuld en opgeslagen ga je weer terug naar [www.sociogram.nl](http://www.sociogram.nl)
- Je moet je opnieuw aanmelden. Je klikt dan op: Bekijk testresultaten
- Dan klik je op: Analyseer spelen of Analyseer werken.
- Hierna krijg je de resultaten te zien in geschreven vorm. Ook staat er onderaan: Teken het sociogram. Als je hierop klikt krijg je alles in tabelvorm te zien.

## Tips voor kinderen om digitaal pesten te voorkomen.

De volgende tips om digitaal pesten te voorkomen kunnen zowel op school als thuis worden besproken en gebruikt.

- Kijk uit met het geven van je adres en (mobiele) telefoonnummer, maar ook met het weggeven van foto's van jezelf of je familie. Je weet nooit wat anderen daar mee doen.
- Geef nooit zomaar je password, pincode of paspoortnummer aan instellingen of personen die je (via internet) hebt leren kennen.
- Vraag je ouders om toestemming, als op internet gevraagd wordt een registratieformulier in te vullen.
- Laat geen onbekenden toe in je contactenlijst.
- Bedenk dat je op internet nooit zeker weet met wie je te maken hebt.
- Maak geen afspraakjes tenzij je zeker weet wie de ander is.
- Wil je afspreken met iemand die je via internet kent? Spreek dan af op een plek waar veel mensen zijn. Neem iemand mee en laat thuis weten waar je bent.
- Je anders voordoen dan je bent, kan grappig zijn, maar ook gevaarlijk. Ook degene met wie je chat kan anders zijn dan hij zich wil laten voorkomen. Dat anders voordoen kan leuk zijn, maar jij bepaalt (of de ander met wie je aan het chatten bent) wanneer het genoeg is.
- Let op wat je doet voor een webcam. Laat je niks wijsmaken. Als jouw foto's of filmpje voor altijd over het internet zwerven krijg je spijt en kun je het niet meer terug draaien.
- Wees voorzichtig met pop-up-berichten als: 'Wil je dit downloaden?' of 'Wil je een gratis MP3-speler?'. Klik altijd op 'nee' of klik de pop-up weg. Deze berichten zijn meestal nep en kunnen je computer stuk maken. Als je twijfelt, vraag dan je ouders om advies.
- Wees voorzichtig met het openen van bestanden die aan een e-mail zijn gehecht. In deze attachments kunnen virussen zitten, die je computer kapot kunnen maken. Wees extra voorzichtig als je de afzender van de e-mail niet kent! Niet openen dus!
- Als je iets ziet, dat je naar vindt, klik het dan weg. Je hoeft er toch verder niet naar te kijken?
- Meld vervelende sites bij de volgende meldpunten: [meldpunt.nl](http://meldpunt.nl) (als je iets ziet op internet wat discriminerend is) [meldpunt.org](http://meldpunt.org) (als je kinderporno tegenkomt, bijvoorbeeld in spam).
- Ga zelf niet schelden via mail of chat. Woorden komen harder aan als je ze leest en je kunt niet zien hoe de ander reageert.

Tips voor kinderen in het geval dat je digitaal gepest wordt

- Log uit of blokkeer de persoon die vervelend tegen je doet.
- Negeer pestmails. Antwoord niet. Terug pesten is af te raden.
- Maak een printje van de conversatie, mail of 'rare site' en vraag om hulp bij je ouders of docent.
- Praat erover met vrienden, ouders of je leerkracht.
- Voel je niet schuldig als er iets vervelends gebeurt. Het is niet jouw schuld en je hebt het niet zelf uitgelokt.



## Tips voor ouders

- Laat een kind nooit alleen met een computer, zorg dat je jouw kind kunt zien als het achter de computer zit.
- Praat geregeld met kinderen over wat ze online doen en met wie ze praten en toon interesse als je kind iets wil vertellen of laten zien.
- Surf regelmatig samen met je kind. Neem de tijd om te zien wat jouw kind op internet doet, wat zijn of haar interesses zijn en leer zelf ook werken met de programma's die je kind gebruikt.
- Maak duidelijke afspraken met het kind over het internetgebruik: bv. zoals de tijd die online wordt doorgebracht (hiervoor kunnen ook de bovenstaande tips voor kinderen gebruikt worden).
- Help uw kind een nickname of e-mailadres te kiezen waaruit geen persoonlijke informatie kan worden afgeleid. Voorkom vooral suggestieve namen zoals 'lovelygirl'.
- Instrueer kinderen om geen persoonlijke gegevens aan onbekenden te geven (adres, telefoonnummer, bankrekeningnummer, etc.).
- Maak uw kind duidelijk dat de virtuele wereld een schijnwereld is. Wat gepresenteerd wordt als realiteit kan een verzinsel zijn.
- Bij jonge kinderen is het nuttig om af en toe de 'historie' van de browser te bekijken. Hier kunt u zien waar ze geweest zijn. Instrueer tieners dat de historie niet gewist mag worden.
- Zorg dat er een goede virusscanner op uw pc staat en ververs regelmatig de bijbehorende database van bekende virussen. Vraag uw kinderen het aan u te melden wanneer de pc 'raar' doet.

## Tips voor leerkrachten

- Neem digitaal pesten serieus!
- Praat met de leerlingen over de leuke en de minder leuke kanten van internet. Bespreek ook, wat leerlingen kunnen doen om pesten te voorkomen, of te stoppen (zie tips voor kinderen).
- Eventueel kunt u met uw leerlingen een internetprotocol opstellen waarin staat beschreven wat uw leerlingen wel en niet mogen doen op internet (op school).
- De school zorgt ervoor dat MSN en andere toepassingen die niet direct het onderwijs dienen, niet toegankelijk zijn op de computers van de school.

# Evaluatie (Kwaliteitsnorm Speciaal Onderwijs).

## Mei 2018.

- Het document beleidsplan sociale veiligheid is in het schooljaar 2018-2019 aangepast omdat SO De Pylar gestart is met de nieuwe methode Leefstijl (schooljaar 2018-2019) in combinatie met Rots & Water. Leefstijl en Rots & Water zijn meegenomen in de evaluatie van het schooljaarplan 2019-2020 en in het veiligheidsplan.
- Het protocol opvang en switch is in het schooljaar 2018-2019 op de afdeling SO Autisme geëvalueerd en aangepast door de gedragsdeskundige en het team. Het protocol is met het team besproken en is begin 2019 geborgen.
- Opstokers/beloningssysteem (straffen en belonen) is aangepast aan de nieuwe methode Leefstijl (Styling). Het beloningssysteem van de Vreedzame school wordt op dit moment nog toegepast echter er is nu een doorgaande lijn binnen de SO geborgen.
- Sociaal veiligheidsbeleid is besproken met team en geborgen in het schooljaar 2018-2019.
- Schoolveiligheidsplan, beleidsplan Sociale Veiligheid en Anti-Pest-protocol zijn op de website geplaatst in het schooljaar 2018-2019.
- Oudercommissie is in kennis gesteld m.b.t. de inhoud van het SVP/BSV/APP.
- Viseon is geïmplementeerd in het schooljaar 2018-2019 t.b.v. leerlingtevredenheidsonderzoek en vragenlijst groepsklimaat.
- Monitoren van Sociale Veiligheid via 'Scholen op de kaart' is voor het speciaal onderwijs niet van toepassing.

## Maart 2021.

- Tekstuele aanpassingen naar aanleiding van samenvoeging beide SO-afdelingen.
- Uitfasering methodiek "Goed gedaan"
- Kleine tekstuele aanpassingen.

## September 2023.

- Kleine tekstuele aanpassingen